

At: Gadeirydd ac Aelodau'r Pwyllgor
Llywio'r Gymraeg

Dyddiad: 3 Tachwedd 2021

Rhif Union: 01824 712589

ebost: democratic@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gyngorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **PWYLLGOR LLYWIO'R GYMRAEG, DYDD MAWRTH, 9 TACHWEDD 2021** am **10.00** am yn **TRWY GYNHADLEDD FIDEO**.

Yn gywir iawn

G Williams
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democraidaidd

AGENDA

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGANIADAU O FUDDIANT (Tudalennau 3 - 4)

Aelodau i ddatgan unrhyw gysylltiad personol neu gysylltiad sy'n rhagfarnu yn y busnes a nodwyd i'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYN FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Hysbysiad o eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion brys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972.

4 COFNODION (Tudalennau 5 - 10)

Derbyn cofnodion cyfarfod y pwyllgor a gynhaliwyd ar 13 Gorffennaf 2021 (copi'n amgaaedig).

5 MUDIAD MEITHRIN

Derbyn cyflwyniad ar waith Mudiad Meithrin.

6 MWY NA GEIRIAU (Tudalennau 11 - 14)

Derbyn diweddariad ar yr adroddiad gwerthuso mwy na geiriau.

7 EISTEDDFOD YR URDD (Tudalennau 15 - 20)

Ystyried adroddiad gan y Swyddog Iaith Gymraeg (copi'n amgaeedig).yn diweddarau'r aelodau ar Eisteddfod yr Urdd.

8 COMISIYNYDD Y GYMRAEG (Tudalennau 21 - 26)

Ystyried adroddiad gan y Swyddog Cymraeg (copi wedi'i amgáu) yn diweddarau'r pwyllgor ar ganfyddiadau'r Pwyllgor - meysydd i'w gwella a meysydd i'w hyrwyddo yn ystod 2021.

9 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL (Tudalennau 27 - 28)

Ystyried rhaglen gwaith i'r dyfodol y pwyllgor (copi ynghlwm).

MEMBERSHIP

Y Cynghorwyr

Ellie Chard
Ann Davies
Huw Hilditch-Roberts
Arwel Roberts

Anton Sampson
Graham Timms
Joe Welch
Emrys Wynne

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Cod Ymddygiad Aelodau

DATGELU A CHOFRESTRU BUDDIANNAU

Rwyf i,
(enw)

*Aelod /Aelod cyfetholedig o
(*dileuer un)

Cyngor Sir Ddinbych

YN CADARNHAU fy mod wedi datgan buddiant ***personol / personol a sy'n rhagfarnu** nas datgelwyd eisoes yn ôl darpariaeth Rhan III cod ymddygiad y Cyngor Sir i Aelodau am y canlynol:-
(*dileuer un)

Dyddiad Datgelu:

Pwyllgor (nodwch):

Agenda eitem

Pwnc:

Natur y Buddiant:

(Gweler y nodyn isod)*

Llofnod

Dyddiad

Noder: Rhwch ddigon o fanylion os gwelwch yn dda, e.e. 'Fi yw perchennog y tir sy'n gyfagos i'r cais ar gyfer caniatâd cynllunio a wnaed gan Mr Jones', neu 'Mae fy ngŵr / ngwraig yn un o weithwyr y cwmni sydd wedi gwneud cais am gymorth ariannol'.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

PWYLLGOR LLYWIO'R GYMRAEG

Cofnodion cyfarfod Pwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg a gynhaliwyd drwy gynhadledd fideo ddydd Mawrth, 13 Gorffennaf 2021 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Ellie Chard, Ann Davies, Huw Hilditch-Roberts, Arwel Roberts, Graham Timms (Cadeirydd) and Emrys Wynne (Is Gadeirydd)

Arsylwr - Councillor Meirick Davies

HEFYD YN BRESENNOL

Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata (LG), Swyddog Iaith Cymru (MC), Swyddog Moderneiddio Addysg (CE), Swyddog Cysylltiadau Cyhoeddus a Chyfathrebu (MJ) a Gweinyddwr y Pwyllgor (RTJ)

1 YMDDIHEURIADAU

Ni chafwyd unrhyw ymddiheuriadau.

2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Ni chafodd unrhyw gysylltiad ei ddatgan.

3 PENODI CADEIRYDD

Cododd gweinyddwr y pwyllgor gyda'r pwyllgor y byddai angen enwebu cadeirydd ar gyfer y flwyddyn ddinesig nesaf, a gofynnodd a oedd unrhyw enwebiadau ar gyfer swydd y cadeirydd.

Cynigiodd y Cynghorydd Arwel Roberts y Cynghorydd Graham Timms ar gyfer swydd y cadeirydd, ac eiliwyd gan y Cynghorydd Ann Davies.

Ni chafwyd unrhyw enwebiadau eraill. Cytunodd yr holl aelodau presennol ag enwebiad y Cynghorydd Graham Timms.

PENDERFYNWYD y dylid penodi'r Cynghorydd Graham Timms yn gadeirydd ar gyfer y flwyddyn ddinesig i ddod.

4 APPOINTMENTPENODI IS-GADEIRYDD

Holodd y cadeirydd gyda'r pwyllgor os oedd unrhyw enwebiadau ar gyfer swydd is-gadeirydd am y flwyddyn ddinesig.

Cynigiodd y Cynghorydd Arwel Roberts y Cynghorydd Emrys Wynne, a eiliwyd gan y Cynghorydd Ellie Chard, nad oedd unrhyw enwebiadau eraill. Roedd pawb a oedd yn bresennol yn cytuno â'r cynnig.

PENDERFYNWYD penodir y Cynghorydd Emrys Wynne yn is-gadeirydd ar gyfer y flwyddyn ddinesig i ddod.

5 **MATERION BRYN FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD**

Nid oedd unrhyw fater brys.

6 **COFNODION**

Cyflwynwyd cofnodion Pwyllgor Llywio Iaith Cymru a gynhaliwyd ar 16 Mawrth 2021.

Wrth ymateb i gwestiwn a godwyd, eglurodd y Swyddog Cymraeg nad oedd adroddiadau â chysylltiadau â'r Gymraeg wedi'u cylchredeg i'r wasg leol, ond bod gwaith ar y gweill i wneud hynny yn y dyfodol

Codwyd y pwerau a oedd gan y pwyllgor, gan nad oedd yr aelodau'n siŵr a oeddent yn bwyllgor gwneud penderfyniadau. Sicraodd y Pennaeth Cymunedau a Chwsmeriaid aelodau y byddai'n cysylltu â'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd (Swyddog Monitro) i egluro'r pwerau oedd gan y pwyllgor.

Holwyd enwi strydoedd ac a ellid ei drafod mewn cyfarfod yn y dyfodol, dywedwyd wrth yr aelodau fod y mater wedi'i drafod yn drylwyr trwy bwyllgorau Craffu.

PENDERFYNWYD yn ddarostyngedig i'r uchod, y dylid derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod blaenorol a gynhaliwyd ar 16 Mawrth 2021 fel cofnod cywir.

7 **TAITH IAITH CYMRAEG YN Y CYNGOR**

Cyflwynodd y Swyddog Cysylltiadau Cyhoeddus a Chyfathrebu (SCCC) aelodau i'w daith Gymraeg trwy'r Cyngor.

Roedd wedi gweithio yn swyddfa'r wasg am 4 blynedd ac eisiau dysgu Cymraeg. Eglurwyd bod y SCCC wedi mynychu ysgol gynradd Gymraeg, ond roedd wedi symud i ysgol uwchradd cyfrwng Saesneg ac wedi colli ei hyder a'i allu gyda'r Gymraeg.

Hysbysodd y SCCC natur gefnogol tîm y Wasg gyda'i daith o ddysgu'r Gymraeg. Nododd fod y gefnogaeth yn gwneud y profiad cyfan yn haws. Tra yn y gwaith byddai'r SCCC yn mynychu gwersi trwy Bopeth Cymraeg yn Ninbych, a oedd yn sefydliad unigryw a sefydlwyd gan ddysgwyr Cymraeg lleol a siaradwyr brodorol at ddiben dysgu Cymraeg i Oedolion yn yr ardal yn unig.

Amlygodd y SCCC y straen y mae'r pandemig wedi'i achosi ar y siwrnai ddysgu, oherwydd ers y pandemig roedd y gwersi corfforol wyneb yn wyneb wedi gorffen,

ac fe'u cynhaliwyd ar Zoom. Fodd bynnag, gyda'r cyfyngiadau'n lleddfu gyda'r pandemig, roedd siawns y byddai'r gwersi wyneb yn wyneb arferol yn ailddechrau. Daeth y SCCC i ben â'i gyflwyniad byr trwy dynnu sylw at y diwylliant yn Sir Ddinbych gyda'r Gymraeg yn wych, nid oedd dyfarniad ac anogodd pawb ef i ddysgu'r Gymraeg.

Trafododd yr aelodau'r canlynol yn fanylach -

- Canmolodd yr aelodau'r SCCC am ei daith Gymraeg, holwyd a oedd angerdd trwy'r Cyngor, nid yn unig tîm y wasg. Eglurodd y PRCO fod angerdd am y Gymraeg trwy'r Cyngor a oedd yn heintus.
- Hysbysodd y Swyddog Cymraeg y pwyllgor fod y SCCC wedi ennill dwy wobwr trwy gydol ei daith iaith, ei fod wedi ennill gwobr Ardderchowgrwydd Sir Ddinbych am ddysgu Cymraeg ond hefyd wedi ennill gwobr dysgwr Cymraeg yng Ngholeg Cambria.
- Amlygodd yr Aelod Arweiniol dros Addysg, Gwasanaethau Plant ac Ymgysylltu â'r Cyhoedd fod gweld sgil y SCCC yn tyfu yn glod mawr iddo'i hun a'i dîm. Roedd yn bwysig dangos bod gan staff ddiddordeb ac awydd i ddysgu'r Gymraeg, ac roedd angen parhau i symud ymlaen gyda dysgu.

PENDERFYNWYD y dylid nodi'r cyflwyniad ar y daith Gymraeg yn y cyngor.

8 CYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG

Cyflwynodd y Swyddog Moderneiddio Addysg (MEO) ynghyd â'r Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts, yr Aelod Arweiniol dros Addysg, Gwasanaethau Plant ac Ymgysylltu â'r Cyhoedd Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022 - 2032 (a gylchredwyd yn flaenorol) i ddiweddarau'r Aelodau. Ar Gynllun Strategol newydd Cymru mewn Addysg a fyddai'n nodi sut y byddai addysg Gymraeg yn cael ei datblygu yn ein holl ysgolion dros y 10 mlynedd nesaf.

Byddai pob Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn dilyn yr un canllaw ac yn cael ei drefnu o amgylch saith canlyniad. Mae'r canlyniadau'n adlewyrchu taith addysg dysgwr ac roeddent yn gyson â meysydd polisi Cymraeg 2050 ac Addysg yng Nghymru: Ein cenhadaeth Genedlaethol.

- Canlyniad 1: Rhagor o blant meithrin/ tair oed yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Canlyniad 2: Rhagor o blant dosbarth derbyn/pump oed yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Canlyniad 3: Rhagor o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cyfnod o'u haddysg statudol i un arall
- Canlyniad 4: Rhagor o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau Cymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg
- Canlyniad 5: Rhagor o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyddestunau gwahanol yn yr Ysgol
- Canlyniad 6: Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol ("ADY") (yn unol â'r dyletswyddau a bennir gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018)

- Canlyniad 7: Cynnydd yn nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) a thrwy gyfrwng y Gymraeg

Ychwanegodd yr MEO fod ysgolion ac ADY a'r Gymraeg gwir wedi buddsoddi yn hyn i sicrhau nad oes unrhyw blant Cymraeg ar eu colled. Dywedodd y MEO fod angen cynnig addysg ddwyieithog mewn ysgolion.

Mae Llywodraeth Cymru wedi gosod targed i bob Awdurdod Lleol i gynyddu nifer y disgyblion blwyddyn 1 sy'n derbyn addysg gyfrwng Cymru. Mae'r targed isaf ar gyfer Sir Ddinbych wedi'i osod ar 35% a'r targed uchaf oedd 39%. O 2020 ymlaen, mae 28% o ddisgyblion blwyddyn 1 yn Sir Ddinbych yn cyrchu addysg gyfrwng Cymraeg. Roedd y swm hwn yn her fawr i Sir Ddinbych. Byddai'r ymgynghoriad ar gyfer yr adroddiad yn mynd allan ym mis Medi, wrth i'r swyddog osgoi ymgynghori dros wyliau'r haf. Gyda'r cynllun terfynol wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru ym mis Ionawr 2022

Trafododd yr aelodau'r canlynol yn fwy manwl -

- Holodd yr Aelodau a oedd unrhyw gynlluniau ar gyfer Ysgol Dewi Sant a Chylch Meirthin, tebyg i'r Cylch a roddwyd ar waith yn Llanellwyl. Eglurodd y swyddogion fod y cynlluniau'n parhau, ond byddent yn cael eu cefnogi gan Lywodraeth Cymru gan fod cyllid wedi'i gytuno.
- Tynnodd yr aelodau sylw hefyd at y Cylch Meithrin yn Rhuthun a holi a oedd lleoliad wedi'i nodi. Hysbyswyd y pwyllgor bod materion parhaus o hyd, ond pe bai datblygiad neu fuddsoddiad erioed y byddai'n rhaid cael cynnig cyfartal i'r Gymraeg a'r Iaith Saesneg.

PENDERFYNWYD y dylid nodi Cynllun Strategol Cymru mewn Addysg a'r targed a osodwyd ar gyfer Sir Ddinbych.

9 STRATEGAETH IAITH GYMRAEG

Cyflwynodd y Swyddog Cymraeg (SC) adroddiad Strategaeth Iaith Cymru (a gylchredwyd yn flaenorol) a oedd i ddiweddarau ar yr amserlen arfaethedig ar gyfer datblygu'r strategaeth newydd.

Mae Mesur Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 wedi galluogi'r Llywodraeth i osod safonau sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg ac roedd Llywodraeth Cymru yn disgwyl i bob awdurdod lleol fabwysiadu Strategaeth Iaith Gymraeg, fel rhan o'u hymateb i'r Safonau.

Mae'r strategaeth gyfredol, a fabwysiadwyd gan Gabinet Sir Ddinbych ym mis Mawrth 2017, yn amlinellu'r dull tuag at hyrwyddo'r iaith Gymraeg a hwyluso ei defnydd o fewn y sir. Roedd disgwyl i'r Cyngor adolygu ei strategaeth bum mlynedd yn ddiweddarach o'r dyddiad cyhoeddi. Roedd disgwyl i'r strategaeth newydd ym mis Mawrth 2022.

Dyma oedd themâu arfaethedig y strategaeth newydd –

- Mae Thema 1 yn edrych ar sut mae Sir Ddinbych yn gweithio gyda'i phartneriaid allweddol sy'n ymwneud â chyflwyno'r Gymraeg ledled y sir a sut y gallant weithio'n fwy strategol a chynllunio eu gweithgareddau mewn dull mwy cysylltiedig
- Mae Thema 2 yn edrych ar gynyddu nifer y disgyblion sy'n dod yn rhugl yn yr Iaith Gymraeg yn ystod eu bywyd ysgol ac annog mwy o ddefnydd o'r iaith ym mywyd y dyfodol. Roeddem hefyd yn edrych ar wella cyfleoedd i blant a phobl ifanc mewn lleoliadau cymdeithasol trwy weithio gyda'n gwasanaethau leuenctid a Hamdden.
- Mae Thema 3 yn edrych ar faterion sy'n effeithio ar gymunedau mewn perthynas â'r Iaith Gymraeg, gyda ffocws allweddol ar effaith penderfyniadau polisi. Roedd ffocws allweddol yn cael ei roi ar faterion cynllunio lleol a'r Fframwaith 'Mwy na Geiriau' i wella gwasanaethau dwyieithog ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.
- Mae Thema 4 yn edrych ar sut y dylai Sir Ddinbych a'i phartneriaid datblygu economi gydnabod pwysigrwydd economi lewyrchus i ddyfodol yr Iaith Gymraeg a sicrhau bod strategaethau ar waith i sicrhau cyfleoedd i bobl ifanc aros yn y gymuned leol.
- Mae Thema 5 yn edrych ar sut y gall y Cyngor wella'r Gymraeg trwy ddarparu hyfforddiant i staff a gwella ethos dwyieithog yr awdurdod trwy hyrwyddo'r Iaith Gymraeg.

Pwysleisiodd y themâu newydd yr her o gadw pobl ifanc yn eu cymunedau.

Trafododd yr aelodau'r canlynol yn fanylach –

- Roedd yr aelodau'n teimlo bod y bedwaredd thema'n bwysig iawn, ac yn meddwl tybed a ellid cynnwys y mater yn y cynllun corfforaethol newydd, a dylid ei ragflaenu fel mater pwysig iawn. Cytunodd yr Aelod Arweiniol dros Addysg, Gwasanaethau Plant ac Ymgysylltu â'r Cyhoedd fod y mater yn haeddu cael ei gynnwys.
- Pryderon gyda'r cyllid, a'r term 'ewyllys da' gan na fyddai ond yn mynd mor bell, roedd y pwyllgor yn gobeithio y byddai rhywfaint o arian o'r neilltu i gynorthwyo gyda datblygiad yr Iaith Gymraeg yn y Cyngor. Yr Aelod Arweiniol dros Addysg, Gwasanaethau Plant ac Ymgysylltu â'r Cyhoedd mae'r mater wedi bod yn her am y 4/5 mlynedd diwethaf, ond mae rhai prosiectau eraill yn CSDd wedi datblygu pethau fel y Ganolfan Gymraeg, a oedd yn beth da arwyddo bod y Gymraeg wedi'i chynnwys yn y Cynllun Corfforaethol diweddaraf.
- Holodd yr aelodau a oedd nifer y siaradwyr Cymraeg wedi cynyddu ers ffurfio'r Cyngor ym 1996, ymatebodd y swyddog gan nodi nad oedd ganddynt yr ystadegau wrth law ond y byddent yn ceisio eu dod o hyd iddynt.

PENDERFYNWYD bod Pwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg yn cynnig bod y Cynllun Corfforaethol yn mabwysiadu'r Strategaeth Iaith Gymraeg fel un o rannau pwysigaf y Cynllun Corfforaethol, a chynnwys llinell gyllideb yn y gyllideb i ariannu'r strategaeth.

10 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL

Cyflwynwyd Rhaglen Gwaith i' r Dyfodol y Pwyllgor i' w ystyried

Cododd yr aelodau'r materion canlynol -

- Gofynnwyd a ellid cyflwyno diweddariad mewn perthynas â'r Strategaeth Iaith Gymraeg yn y cyfarfod nesaf.
- Eglurodd y Swyddog Cymraeg y byddai diweddariad byr gyda'r Eisteddfod Genedlaethol wedi'i gynnwys gyda diweddariad Eisteddfod yr Urdd.

***PENDERFYNWYD**, yn ddarostyngedig i'r uchod, y dylid derbyn a nodi Rhaglen Ymlaen y Pwyllgor.*

Daeth y cyfarfod i ben am 12.05 p.m.

Eluned Morgan AS/MS
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Eich cyf/Your ref MA/EM/2833/21

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

At: Cadeiryddion a Phrif Weithredwyr Byrddau Iechyd / Ymddiriedolaethau / Awdurdodau Iechyd Arbennig
Arweinyddion a Phrif Weithredwyr Awdurdodau Lleol

31 Awst 2021

Rwy'n ysgrifennu er mwyn tynnu eich sylw at adroddiad gwerthuso *Mwy na geiriau* a gyhoeddwyd yn ddiweddar a'r camau nesaf o ran cryfhau darpariaeth Gymraeg yn y maes iechyd a gofal cymdeithasol.

Cafodd y fframwaith gwreiddiol ei lansio yn 2012 a'r fframwaith olynol yn 2016. Ar ddiwedd 2018 fe gomisiynodd Llywodraeth Cymru werthusiad o *Mwy na geiriau*. Nod y gwerthusiad oedd asesu sut ac i ba raddau yr oedd y fframwaith olynol wedi gwireddu ei nod o hyrwyddo a chefnogi'r defnydd o'r Gymraeg yn y maes iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Roedd hefyd yn edrych ar yr hyn oedd yn rhwystro ac yn hwyluso gweithrediad saith amcan allweddol y fframwaith olynol. Cyhoeddwyd yr adroddiad terfynol ar 31 Awst a gellir ei weld [yma](#).

Mae iaith yn bwysig yn y maes iechyd a gofal gan mai cyfathrebu yw sail y gallu i ymateb i anghenion unigol cleifion / defnyddwyr gwasanaeth. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod felly fod derbyn gwasanaethau yn Gymraeg yn elfen allweddol o ofal, yn arbennig wrth drafod pryderon sensitif ac emosiynol. Mae *Mwy na geiriau* yn canolbwyntio ar gryfhau darpariaeth Gymraeg yn y maes iechyd a gofal cymdeithasol, a darparu gofal sy'n bodloni anghenion unigolion. Gwn fod gweithwyr iechyd a gofal cymdeithasol led led Cymru yn gweithio'n galed er mwyn darparu'r gwasanaethau ansawdd uchel hyn bob dydd.

Prif ganfyddiadau ac argymhellion:

Dangosodd y gwerthusiad fod cynnydd wedi'i wneud i gyflawni pob un o saith amcan y fframwaith olynol. Er hynny, ni ellir dweud fod yr un o'r amcanion wedi'i gyflawni'n llawn hyd yma.

Dengys yr adroddiad fod *Mwy na geiriau* wedi gosod cyfeiriad strategol clir a wedi codi ymwybyddiaeth am yr angen i barhau i gynyddu'r ddarpariaeth o wasanaethau Gymraeg. Ymhlith y meysydd allweddol lle gwelwyd cynnydd mae:

- cynnydd yn y defnydd o symbolau gweledol i adnabod staff sy'n siarad Gymraeg

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Eluned.Morgan@llyw.cymru
Correspondence.Eluned.Morgan@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen 11
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

- buddsoddiad mewn cyrsiau iechyd a gofal cymdeithasol addysg uwch
- cynnydd yn y ffocws sy'n cael ei roi ar bwysigrwydd gwasanaethau Cymraeg a'r Cynnig Rhagweithiol (cynnig gwasanaeth yn Gymraeg heb i rywun orfod gofyn amdano) o fewn addysg uwch a chyrsiau cyflwyno i staff newydd.

Y prif fylchau a adnabuwyd oedd:

- perchnogaeth ar lefel rheolwyr canol neu ar y lefel cynllunio gweithredol
- dealltwriaeth o sut i wella gwasanaethau Cymraeg, a hynny gan fynd y tu hwnt i gydnabod y pwysigrwydd o wneud hynny
- targedu hyfforddiant i'r ardaloedd a'r staff rheini fyddai'n gwneud y gwahaniaeth mwyaf i ddarpariaeth gwasanaethau Cymraeg
- systemau casglu data a phrosesau i gofnodi a rhannu gwybodaeth ar anghenion iaith Gymraeg defnyddwyr gwasanaethau a chapasiti iaith Gymraeg y gweithlu.

Daeth yr adroddiad i'r casgliad fod yr angen am *Mwy na geiriau* yn parhau, er efallai y bydd angen i'w rôl newid i ganolbwyntio ar fod yn alluogwr. Isod ceir crynodeb o argymhellion yr adroddiad:

Rôl i'r dyfodol:

1. Gan fod *Mwy na geiriau* bellach yn frand cydnabyddedig a chryf, mae angen i Lywodraeth Cymru barhau i'w ddefnyddio ynghyd â'r egwyddorion sylfaenol y mae'n eu cynrychioli.
2. Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod *Mwy na geiriau* yn esblygu o fod yn fframwaith strategol ar gyfer darpariaeth Gymraeg i fod yn fframwaith gweithredu tair i bum mlynedd sy'n cynnig arweiniad ymarferol.
3. O fewn ei rôl yn cynnig arweiniad ymarferol, dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod *Mwy na geiriau* yn ymgymryd â rôl galluogwr, gan gefnogi'r sector i roi arferion ar waith sy'n cadw at Safonau'r Gymraeg.

Camau allweddol i fynd i'r afael â bylchau

4. Dylai darparwyr gwasanaethau barhau i gofnodi enghreifftiau o arferion sy'n ymwneud â'r ffordd y maent yn defnyddio'r Gymraeg ar draws y sector. Dylai Llywodraeth Cymru ystyried sefydlu porth ar-lein canolog i hwyluso'r broses o gasglu'r enghreifftiau hyn a'u gwneud yn hygyrch ar draws y sector cyfan. Dylai enghreifftiau o weithredu'n llwyddiannus gael eu cydnabod a'u dathlu ymhellach.
5. Dylai Llywodraeth Cymru barhau â'r ymdrechion i ennill calonnau a meddyliau drwy ganolbwyntio ar y Cynnig Rhagweithiol a defnyddio enghreifftiau sy'n canolbwyntio ar ddefnyddwyr gwasanaethau i ddangos yr angen am ddarpariaeth Gymraeg.
6. Dylai byrddau iechyd unigol a chyrrff cynrychioliadol eraill y sector benodi aelod o'u huwch dîm / tîm gweithredol fel hyrwyddwr *Mwy na geiriau*.
7. Dylai Llywodraeth Cymru roi pwyslais penodol ar alluogi arferion sy'n cefnogi'r Gymraeg i gael eu gweithredu mewn gofal sylfaenol, yn ogystal ag unrhyw feysydd eraill o'r sector lle nad yw Safonau'r Gymraeg yn berthnasol ar hyn o bryd.
8. Dylai *Mwy na geiriau* roi pwyslais ar ei rôl yn arwain y sector i gasglu data cyson yn ymwneud ag anghenion Cymraeg defnyddwyr gwasanaethau a defnyddio'r data hwn i fynd i'r afael â phrinder sgiliau Cymraeg.
9. Mae angen i uwch gynrychiolwyr ar draws y sector fabwysiadu dull mwy strategol wedi'i dargedu tuag at ddysgu Cymraeg er mwyn sicrhau cynnydd sylweddol yng nghymhwysedd y gweithlu yn y Gymraeg, gan ganolbwyntio ar annog defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle, yn enwedig ymysg y rhai sy'n gallu siarad Cymraeg ond nad oes ganddynt yr hyder i wneud hynny.
10. Mae angen i lechyd a Gofal Digidol Cymru gefnogi'r gwaith o ddatblygu systemau TG sy'n ymgorffori dwyieithrwydd yn y cam dylunio a datblygu.

11. Mae angen i swyddogion y Gymraeg, hyrwyddwyr y Gymraeg a chynrychiolwyr eraill ar draws y sector hybu ymhellach gyfleoedd gyrfa ym maes iechyd a gofal.

Camau nesaf:

Bwrdd Partneriaeth y Gymraeg mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol sy'n goruchwyllo'r gwaith o weithredu *Mwy na geiriau*. Cynigiodd aelodau'r bwrdd fod Grŵp Gorchwyl a Gorffen bychan yn cael ei sefydlu i lunio cynllun gwaith 5 mlynedd ar gyfer *Mwy na geiriau* yn seiliedig ar argymhellion y gwerthusiad a thystiolaeth arall. Rwy'n cytuno fod hyn yn ffordd synhwyrol ymlaen.

Bydd y Grŵp Gorchwyl a Gorffen yn cyfarfod yn rheolaidd gan ddechrau ym mis Medi gan ddarparu cyngor ar y camau nesaf erbyn 5 Tachwedd. Yn y cyfamser hoffwn i chi ystyried canfyddiadau'r gwerthusiad a sut i symud yr agenda o gryfhau gwasanaethau Cymraeg yn ei blaen yn eich sefydliad. Mae hi hefyd yn bwysig fod cyrff iechyd yn penodi aelod gweithrediaeth ar lefel y bwrdd i fod yn bencampwr y Gymraeg os nad ydynt eisoes wedi gwneud hynny.

Mae llwyddiant gweithredu'r camau sy'n ymwneud â chryfhau gwasanaethau Cymraeg yn dibynnu ar arweinyddiaeth gref ar bob lefel o fewn sefydliadau. Fel y dangosodd y gwerthusiad, mae hyn yn arbennig o berthnasol ar y lefel canolig lle mae'n debygol y bydd angen cefnogaeth barhaol i annog cynnydd mewn arferion sy'n cefnogi'r ddarpariaeth o wasanaethau Cymraeg a'r Cynnig Rhagweithiol.

Eluned Morgan AS/MS

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r	Grŵp Llywio'r Iaith Gymraeg
Dyddiad y Cyfarfod	Tachwedd 9 , 2021.
Aelod/Swyddog Arweiniol	Nicola Stubbins / Cynghorydd Huw Hilditch Roberts
Awdur yr Adroddiad	Manon Celyn Roberts, Swyddog Iaith Gymraeg
Teitl	Eisteddfod yr Urdd

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud ag Eisteddfod yr Urdd.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi diweddariad i'r Aelodau ar baratodau ar gyfer yr Eisteddfod a rôl y Cyngor yn y digwyddiad.

3. Beth yw'r Argymhellion?

I gytuno ar gynnwys yr adroddiad.

4. Manylion yr adroddiad

Yr Urdd yw'r mudiad mwyaf i bobl ifanc yn Ewrop gyfan ac mae Eisteddfod flynyddol yr Urdd yn denu 90,000 o bobl yn ystod yr wythnos. Cynhelir yr Eisteddfod yng Ngogledd a De Cymru ar sail cylchdro.

Trefnir y digwyddiad gan Urdd Gobaith Cymru, ond fe'i cefnogir gan swyddogion o bob adran o'r Cyngor. Er mai i'r Urdd y mae'r digwyddiad yn perthyn, mae'r Cyngor yn awyddus i fanteisio i'r eithaf ar y cyfle hwn i farchnata a hyrwyddo Sir Ddinbych fel cyrchfan allweddol.

Ariannu'r Eisteddfod: Mae'r Urdd yn cael ei ariannu mewn nifer o ffyrdd. Mae pob awdurdod yn cyfrannu'n flynyddol drwy gytundeb a drefnwyd gyda CLILC. Mae pwyllgorau codi arian lleol wedi bod yn trefnu llu o ddigwyddiadau dros y blynyddoedd diwethaf, er mwyn cyrraedd y targedau a osodwyd ar gyfer gwahanol gymunedau. Mae'r Urdd hefyd yn cael nawdd gan gwmnïau lleol ac yn derbyn arian gan Lywodraeth Cymru.

Yr Eisteddfod: Bydd yr Eisteddfod yn cael ei chynnal ar safle fferm Kilford ger Dinbych o ddydd Llun, 30 Mai tan ddydd Sadwrn, 4 Mehefin. Dyddiad y cyngerdd agoriadol i'w gadarnhau.

Themâu ar gyfer pabell fawr Sir Ddinbych: Bydd pabell fawr i'r Cyngor, fel partner allweddol, ar safle amlwg ar faes yr Eisteddfod. Thema'r babell fawr yw'r Gymraeg, diwylliant, treftadaeth, traddodiad, addysg cyfrwng Cymraeg a Chefn Gwlad. Bydd ein holl weithgareddau yn cael eu cynnal drwy gyfrwng y Gymraeg (Rheol gan yr Eisteddfod) a bydd ein pabell yn cael ei staffio gan siaradwyr Cymraeg a dysgwyr drwy gydol yr wythnos.

Mae llawer o weithgareddau ar y maes sy'n cael eu hybu ar gyfer dysgwyr.

Bydd gan babell y Cyngor Sir bedair adran ar wahân. Bydd gan un ohonynt ofod theatr a fydd yn cael ei ddefnyddio ar gyfer perfformiadau drwy gydol yr wythnos. Bydd ysgolion o Sir Ddinbych sy'n cyrraedd y rowndiau terfynol yn cael eu hannog i neilltuo slot yn y babell fel cyfle i berfformio/ymarfer.

Bydd yr ail ofod yn hyrwyddo busnesau twristiaeth a phethau i'w gwneud yn y sir. Peter McDermott, arweinydd tîm twristiaeth sy'n arwain ar yr agwedd hon.

Bydd y drydedd lle yn cael ei neilltuo i gelf a chrefft a bydd artist preswyl yn gweithio yno yn ystod yr wythnos. Sian Fitzgerald, Swyddog Celfyddydau Cymunedol Sir Ddinbych sy'n arwain ar y maes hwn ac mae ganddi gynlluniau i ymgysylltu ag ysgolion drwy gyfrwng bardd plant Cymru i wneud rhywfaint o waith cyn yr Eisteddfod.

Bydd y bedwaredd adran yn dderbynfa gorfforaethol, yn croesawu ymwelwyr i'r babell.

Y tu allan i'r babell: Mae'r gwasanaeth cefn gwlad wrthi'n trefnu cynlluniau i gynnal arddangosfa allanol gan gynnwys golygfa o'r traeth a'r nodweddion ar gefn gwlad. Caiff trac BMX ei roi y tu ôl i'r babell, ac mae arddangosfa awyr dywyll hefyd yn cael ei chynllunio. Dave Shiel a Hannah Arndt sy'n arwain ar y tu allan i'r babell.

Staffio: Bydd rheolwr yn cael ei neilltuo i'r standin bob dydd ac yn cael ei chefnogi gan dîm o aelodau staff corfforaethol. Byddant wrth law i gydlynu gweithgareddau yn y prif feysydd ac i ateb cwestiynau gan y cyhoedd. Byddant yn mynd ati'n rhagweithiol i annog pobl i ddefnyddio ein standin.

Cyfryngau: Bydd y Cyngor yn cymryd rhan mewn sesiwn friffio i'r wasg ar ddydd Llun wythnos yr Eisteddfod a bydd gan aelod o dîm cyfathrebu Sir Ddinbych bresenoldeb yn y digwyddiad arall, pe bai materion yn ymwneud â Sir Ddinbych yn cael eu codi.

Presenoldeb dinesig: Bydd rhaglen o weithgareddau ar gyfer Cadeirydd yr awdurdod yn cael ei threfnu a'i rhannu gyda'r tîm yn nes at yr amser.

Grŵp Cyngori ar ddiogelwch: Bydd y SAG yn cyfarfod eto i drafod materion yn ymwneud â iechyd a diogelwch y digwyddiad. Mae eu cylch gwaith yn cynnwys diogelwch bwyd, trwyddedu, cynllun trafniadaeth, cynllun digwyddiad safle. Mae'r cyfarfodydd hyn wedi datblygu'n fisol ac mae trefniadau'n cael eu rhoi ar waith.

Grŵp cyfathrebu a marchnata: Mae'r is-grŵp hwn wedi bod yn edrych ar wahanol agweddau, gan gynnwys cydlynu marquee ar gyfer Sir Ddinbych, hyrwyddo a marchnata'r digwyddiad, cyfryngau cymdeithasol ac annog pobl i ddod i aros yn y sir. Roedd y tîm yn bresennol yn Eisteddfod 2019 a chwaraeodd ran weithredol yn y seremoni gyhoeddi a gynhaliwyd ym Mhrestatyn ym mis Hydref.

Grŵp Addysg: Mae'r grŵp wedi bod yn edrych ar yr holl agweddau sy'n ymwneud ag ysgolion, yn cynnwys hyrwyddo cystadlaethau'r Urdd i bob ysgol, annog pobl i gymryd rhan mewn digwyddiadau, hyrwyddo'r seremoni gyhoeddi, a sicrhau bod gan blant y drwydded i ymwneud â'r gweithgareddau.

Ysgolion: Mae ysgolion cynradd wedi cael eu gwahodd i gymryd rhan yn y sioe ysgol gynradd, gydag ymarferion yn cael eu cynnal yn Rhuddlan, Dinbych, Rhuthun a Llangollen. Bydd y sioe yn cael ei chynnal ar lwyfan y prif bafiliwn ar y nos Fawrth.

Mae disgyblion yr ysgol uwchradd yn cymryd rhan yn y sioe uwchradd – lleoliad i'w gadarnhau.

Mae pob ysgol yn Sir Ddinbych wedi cael eu hannog i fod yn rhan o holl gystadlaethau Eisteddfod yr Urdd.

Mae'r cyntaf a'r ail ym mhob cystadleuaeth ar lefel leol yn symud ymlaen i lefel y sir. Cynhelir rowndiau lleol yn Nyffryn Dyfrdwy, Rhuthun, Dinbych a'r Rhyl/Prestatyn.

Bydd enillwyr pob cystadleuaeth ar lefel sirol yn cynrychioli'r Sir yn y genedlaethol.

Bydd ysgolion hefyd yn cael cyfle i gymryd rhan mewn seremonïau yn ystod yr wythnos.

Cyfathrebu/ Hyrwyddo: Mae tîm cyfathrebu Sir Ddinbych wedi bod yn rhan o waith cynllunio'r Eisteddfod o'r cychwyn cyntaf. Bydd tîm Sir Ddinbych yn cefnogi tîm cyfathrebu corfforaethol yr Urdd drwy rannu negeseuon yn ymwneud â'r cyfryngau cymdeithasol, trefnu cyfleoedd i dynnu lluniau/ffilmio, trefnu gweithgareddau lleol i hyrwyddo'r Eisteddfod.

Bydd tîm Sir Ddinbych yn hyrwyddo'r Sir fel lle gwych i ymweld ag ef, naill ai ar wyliau neu fel ymwelwyr undydd a byddwn yn manteisio i'r eithaf ar y cyfle yn ystod yr wythnos i arddangos y Sir ac i hyrwyddo'r hyn sydd gan y Sir i'w gynnig.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r penderfyniad yn cyfrannu at ddatblygiad yr iaith Gymraeg a diwylliant Cymru, sy'n sail i gynllun corfforaethol y Cyngor a'r Strategaeth Iaith Gymraeg.

6. Beth fydd y gost a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Cynhaliwyd ymgynghoriad â'r is-grŵp cyfathrebu a marchnata, yn ogystal ag is-grŵp strategol sy'n cydlynu ymateb y Cyngor.

Mae gwybodaeth hefyd wedi'i darparu i grŵp llywio'r iaith Gymraeg a rhai grwpiau o Aelodau.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Er nad oes angen cynnal asesiad effaith llesiant ffurfiol ar gyfer yr adroddiad hwn, mae'n werth nodi rhai o'r manteision allweddol mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol (Cymru) 2015 a'r safonau ar gyfer y Gymraeg.

Un o elfennau allweddol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol (Cymru) 2015 yw: "Cymru o ddiwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu: Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gymryd rhan yn y celfyddydau, a chwaraeon a hamdden".

Mae gan y Cyngor hefyd rôl, drwy ei Safonau Iaith Gymraeg, i hyrwyddo cyfleoedd i gymunedau lleol gymryd rhan mewn gweithgareddau iaith Gymraeg.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Chraffu ac eraill?

Cynhaliwyd ymgynghoriad â'r is-grŵp cyfathrebu a marchnata, yn ogystal ag is-grŵp strategol sy'n cydlynu ymateb y Cyngor.

Mae gwybodaeth hefyd wedi'i darparu i grŵp llywio'r iaith Gymraeg a rhai grwpiau o Aelodau.

9. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae cynlluniau'n mynd rhagddynt yn dda, a'r risgiau yw'r tywydd ac unrhyw salwch (Covid).

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Canlyniadau Adroddiad Comisiynydd y Gymraeg

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywio'r Gymraeg
Dyddiad y cyfarfod	9 Tachwedd, 2021
Aelod Arweiniol / Swyddog	Nicola Stubbins / Cynghorydd Huw Hilditch Roberts
Awdur yr Adroddiad	Manon Celyn Roberts, Swyddog Iaith Gymraeg

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn ym ymwneud â chanlyniadau Adroddiad Monitro Comisiynydd y Gymraeg.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

I roi'r wybodaeth ddiweddaraf am wiriadau cydymffurfio a wneir gan Gomisiynydd y Gymraeg.

3. Beth yw'r Argymhellion?

I nodi'r canfyddiadau a chymeradwyo'r Cynllun Gweithredu.

4. Manylion yr Adroddiad

Bob blwyddyn, mae Comisiynydd y Gymraeg yn cynnal gwiriadau ymhlith sefydliadau sy'n gweithredu'r Safonau iaith statudol, er mwyn sicrhau bod y sefydliadau hynny'n cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth. Mae tîm y Comisiynydd hefyd yn trefnu cyfarfodydd blynyddol i drafod y canfyddiadau.

Esboniodd Dylan Jones, ar ran y Comisiynydd, ffordd newydd y Comisiynydd o weithio eleni o edrych ar gydymffurfiad sefydliadau â'r safonau perthnasol. Recriwtio yw eu blaenoriaeth eleni.

Y CANFYDDIADAU

1. CYFLENWI GWASANAETH

Gohebiaeth

Yn ystod Mai a Mehefin 2021 cafodd DJ brofiad negyddol wrth ohebu â'r Cyngor drwy dderbyn ymatebion uniaith Saesneg i ohebiaeth a anfonwyd drwy ffurflen ar-lein y Cyngor. Esboniodd MC beth oedd y broses pan fydd y Cyngor yn derbyn gohebiaeth fel hyn ac eglurodd ei bod wedi trafod gyda rheolwyr yr adrannau perthnasol. Mae'n ymddangos mai camgymeriadau swyddogion unigol oedd ar fai ar bob achlysur. Mae'r Rheolwyr wedi anfon neges i bob aelod o'u staff ac mae neges wedi'i anfon i'r Uwch Dim Rheoli ar gyfer ei raeadru.

Galwadau ffôn drwy system wedi'i hawtomeiddio

Yn ystod arolygon 2021-22, nodwyd nad oedd darnau o'r neges awtomatig wrth ffonio prif rif y Cyngor yn gwbl eglur. Nodwyd nad oedd y geiriau "a ddarperir" yn cael eu ynganu yn gywir a bod y geiriau "yn ôl a" yn hytrach nag "yn unol â".

Corff yn llunio ac yn cyhoeddi dogfennau a ffurflenni

Yn ystod arolygon 2021-22 darganfuwyd nad oedd pob dogfen a ffurflen yn cynnwys datganiad ar y fersiynau Saesneg eu bod hefyd ar gael yn y Gymraeg. Roedd 1 enghraifft o ddogfen nad oedd yn cydymffurfio â safon 49 sef: Canllaw Gwybodaeth Ysgolion Sir Ddinbych 2021-22.

Roedd 2 enghraifft o ffurflen nad oedd yn cydymffurfio â safon 50A sef: Ffurflen pryder / cwyn Cyngor Sir Ddinbych. Nododd MC y byddai'n gwirio'r wefan am unrhyw ddiffygion eraill.

Derbyn ymwelwyr i adeiladau'r sefydliad

Yn ystod arolygon 2019-2020 gwnaed 2 ymweliad â derbynfa swyddfeydd y Cyngor yng Nghaledfryn, Dinbych. Ni dderbyniwyd gwasanaeth Cymraeg yn ystod unrhyw ymweliad.

Nododd MC bod un aelod o staff wedi gadael a felly roedd bwriad i benodi siaradwr Cymraeg cyn y pandemig. Mae'r bwriad yn parhau i fodoli ac felly bydd derbynnydd sy'n gallu siarad Cymraeg yn cael ei benodi unwaith y bydd y dderbynfa yng Nghaledfryn ar agor i'r cyhoedd unwaith eto,

Nodwyd bod 7/9 o staff yn siarad Cymraeg ac ar system rota i fod ar dderbynfa Neuadd y Sir yn Rhuthun.

Cyrsiau

Gofynnodd DJ am wersi nofio Cymraeg ac a oeddent yn dal i gael eu cynnig. Nododd MC fod y cyrsiau nofio yn dal i gael eu cynnig yn y Gymraeg ond roedd angen i ddigon o blant fod wedi cofrestru ar y cwrs i allu bwrw ymlaen â'r gwersi, ac nid oedd pobl yn barod i aros iddynt lenwi, felly dewiswyd gwersi Saesneg.

2 LLUNIO POLISI

Ystyried effaith penderfyniadau polisi ar y Gymraeg

Nodwyd bod tystiolaeth hunanasesiad y Cyngor wrth ystyried effaith penderfyniadau polisi ar y Gymraeg yn gadarnhaol. Trafodwyd y posibilrwydd i ymchwilio i hyn yn bellach gyda'r bwriad o greu enghraifft o arfer effeithiol ar gyfer yr adran benodol hwnnw ar wefan newydd y Comisiynydd.

3 Hybu'r Gymraeg

Asesu cyflawniad strategaeth hybu'r Gymraeg

Nododd MC bod gwaith ar y gweill i ddiwygio'r strategaeth ar gyfer lansiad yn Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd yn Ninbych yn 2022. Nododd hefyd y rhwystredigaeth sydd na fydd canlyniadau'r cyfrifiad o ran y Gymraeg ar gael ac felly anodd iawn i'w gweld os yw'r targed a osodwyd 5 mlynedd yn ôl wedi'i gyrraedd. Mae hyn hefyd yn cael effaith ar bennu targed ar gyfer y strategaeth nesaf yn ogystal a gwybod lle mae angen targedu adnoddau. Trafodwyd y gallu i ddiwygio'r strategaeth unwaith bod canlyniadau'r cyfrifiad wedi'u cyhoeddi. Soniodd MC am y posibilrwydd o gynllunio strategaeth 10 mlynedd gyda thargedau fwy uchelgeisiol hir dymor. Nododd DJ yr angen i sicrhau cydymffurfiaeth â'r safonau perthnasol a'r angen i asesu i ba raddau y

maent wedi dilyn y strategaeth ac wedi cyrraedd y targeda a osodwyd ganddi a hynny 5 mlynedd ar ôl ei chyhoeddi.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r penderfyniad yn cyfrannu at ddatblygiad yr Iaith a diwylliant Cymraeg, sy'n sail i Gynllun Corfforaethol y Cyngor

6. Beth fydd y gost a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Er nad oes angen Asesiad o Effaith Llesiant ffurfiol ar gyfer yr adroddiad hwn, mae'n werth nodi rhai o'r buddion allweddol mewn perthynas â Deddf Llesiant a Chenhedlaeth y Dyfodol (Cymru) 2015 a Safonau Iaith Gymraeg.

Un o gydrannau allweddol Deddf Llesiant a chenedlaethau'r dyfodol (Cymru) 2015 yw: "Cymru o ddiwylliant bywiog ac Iaith Gymraeg ffyniannus: Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn amddiffyn diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gymryd rhan yn y celfyddydau, a chwaraeon a hamdden".

Mae gan y Cyngor rôl hefyd, trwy ei Safonau Iaith Gymraeg, i hyrwyddo cyfleoedd i gymunedau lleol gymryd rhan mewn gweithgareddau Iaith Gymraeg.

8. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y brif risg yw i enw da'r awdurdod, gan ein bod eisoes wedi ymrwymo yn ein Strategaeth Iaith Gymraeg a thrwy Safonau'r Gymraeg i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle ac o fewn cymunedau.

Canlyniadau Adroddiad Comisiynydd y Gymraeg

9. Cynllun Gweithredu

Cam Gweithredu	Pwy sy'n gyfrifol?	Erbyn pryd?
Gadael i'r adrannau perthnasol wybod am y materion sydd wedi'u codi gan y Comisiynydd.	Manon Celyn	Tachwedd 2021
Anfon arfer effeithiol o ddylunio Polisi at y Comisiynydd fel y gallant ei gynnwys ar eu gwefan newydd fel arfer effeithiol.	Manon Celyn	Rhagfyr 2021
Gwaith Cyfathrebu mewnol i atgoffa staff o'u dyletswydd i gydymffurfio â Safonau Iaith Gymraeg ynghylch ateb y ffôn, ymateb i ohebiaeth a threfnu cyfarfodydd.	Manon Celyn	Tachwedd 2021- Mawrth 2022
Cynnal ymchwil fewnol blynyddol i wirio cydymffurfiad y sefydliad â'r Safonau.	Manon Celyn	Ebrill 2022

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL PWYLLGOR LLYWIO'R IAITH GYMRAEG

Cyfarfod	Eitem (Disgrifiad / Teitl)		Pwrpas yr Adroddiad	Aelod Arweiniol a Swyddog Cyswllt
8 Mawrth 2022	1	Eisteddfod yr <u>Urdd – Diweddariad</u>	Diweddariad ar Eisteddfod yr Urdd	Manon Celyn Roberts
8 Gorffennaf 2022				
8 Tachwedd 2022				

Mae tudalen hwn yn fwiadol wag